

Rozdział 2. Prawa i obowiązki dziennikarzy

Literatura: *A. Baj*, Tajemnica zawodowa radcy prawnego w procesie karnym, R. Pr. 2007, Nr 5; *Z. Banaszczyk*, [w:] *K. Pietrzykowski* (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. I, Warszawa 1997; *J. Barta, R. Markiewicz*, Ile dziennikarskiej swobody, Rzeczp. z 19.5.2003 r.; *ciż* (red.), Media a dobra osobiste, Warszawa 2009; *ciż*, Ochrona powszechnych dóbr osobistych, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak*, Prawo mediów, Warszawa 2005; *ciż*, [w:] *J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiąkalski, R. Markiewicz, E. Traple*, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, Warszawa 2003; *ciż*, Wokół prawa do wizerunku, [w:] Zagadnienia prawa własności intelektualnej. Profesorowi Stanisławowi Grzybowskiemu pracownicy Instytutu Wynałazczości i Ochrony Własności Intelektualnej w darze, ZNUJ 2002, Nr 80; *A. Błachnio-Parzych*, Przegląd glos krytycznych do orzeczeń Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego, opublikowanych w okresie od kwietnia 2004 roku do marca 2005 roku, cz. 1–2, Pal. 2005, Nr 7–8; *J. Błaszczak*, Glosa II do wyr. SN z 23.5.2002 r., V KKN 404/99, Prok. i Pr. 2003, Nr 6; *A. Bojańczyk*, Karnoprocesowe znaczenie zgody dziennikarza na składanie zeznań co do okoliczności objętych tajemnicą zawodową (wokół postanowienia Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2004 r.), Pal. 2005, Nr 9–10; *tenże*, Ujawnianie wiadomości ze śledztwa jest karalne, Rzeczp. z 31.10.2006 r.; *J. Braciak*, Prawo do prywatności, Warszawa 2004; *M. Bransztetel*, Zasada domniemania niewinności a media, Prok. i Pr. 2006, Nr 9; *J. Brol*, Sądowe aspekty prawa prasowego (wybrane zagadnienia), NP 1984, Nr 10; *M. Brzozowska-Pasieka*, [w:] *M. Brzozowska-Pasieka, M. Olszyński, J. Pasieka*, Prawo prasowe. Komentarz, Warszawa 2013; *M. Budyn-Kulik*, Komentarz do art. 115 kodeksu karnego, [w:] *M. Mozgawa* (red.), Kodeks karny. Komentarz praktyczny, t. 1–2, Warszawa 2007; *A. Cichońska*, [w:] *K. Orlik* (red.), Prawo prasowe. Postępowania sądowe w sprawach prasowych, Warszawa 2017; *A. Chajewska*, [w:] *K. Orlik* (red.), Prawo prasowe. Postępowania sądowe w sprawach prasowych, Warszawa 2017; *K. Chlabicz*, Prawo do krytyki prasowej działalności osób pełniących funkcje publiczne, EP 2016, Nr 3;

M. Chyliński, Obowiązek zachowania szczególnej staranności i rzetelności przy zbieraniu i wykorzystaniu materiałów prasowych a profesjonalizm dziennikarski, *Studia medioznawcze* 2014, Nr 3; *A. Cubata*, Prowokacja dziennikarska, *PiŻ* 1995, Nr 40; *J. Czapska*, Bezpieczeństwo a samopomoc obywatelska, *NPN* 2001, Nr 7–8; *E. Czarny-Drożdżewski*, Dziennikarskie dochodzenie prawdy a przestępstwo zniesławienia w środkach masowego komunikowania, *PIPWI UJ* 2005, Nr 90; *taż.*, Przesłanki przestępstwa prasowego, Warszawa 2013, *Lex/el.*; *J. Darmo*, Etyka w środkach masowego przekazu. Obraz świata w mediach, *ZP* 1995, Nr 1–2; *I. Dobosz*, Glosa do wyr. SN z 17.4.2002 r., IV CKN 925/00, *OSP* 2003, Nr 5, poz. 60; *taż.*, Prawo i etyka w zawodzie dziennikarza, Warszawa 2008; *taż.*, Prawo prasowe. Podręcznik, Warszawa 2006; *taż.*, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak* (red.), Prawo mediów, Warszawa 2008; *Z. Doda, J. Grajewski*, Karnoprosesowe orzecznictwo Sądu Najwyższego (lata 1995–1996), *PS* 1997, Nr 11–12; *K. Dziurzyńska-Włodarska*, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz* (red.), Media a dobra osobiste, Warszawa 2009; *J. Eliasz*, Prawo do prywatności osób pełniących funkcje publiczne, *ST* 2013, Nr 3; *D. Eliot, Ch. Culver*, Defining and Analyzing Journalistic Deception, *Journal of Mass Media Ethics* 1992, Nr 7; *E. Ferenc-Szydełko*, Prawo prasowe, Warszawa 2010; *D. Frey*, Czy były burmistrz jest osobą prywatną?, *Rzeczp.* z 3.8.2004 r.; *A. Gaberle*, Dowody w sądowym procesie karnym. Teoria i praktyka, Warszawa 2010; *tenże*, Glosa do uchw. SN z 16.6.1994 r., I KZP 5/94, *PiP* 1995, Nr 4; *M. Gabriel-Węglowski*, Glosa do post. SN z 15.12.2004 r., III KK 278/04, *Lex/el.* 2009; *T. Gałczyński*, Zasada *volenti non fin iniuria* w sytuacji ingerencji prasy w prywatność uprawnionego – wybrane aspekty, *Pal.* 2015, Nr 1–2; *L. Gardocki*, Prawo karne, Warszawa 2003; *B. Gawlik*, Dobra osobiste. Zbiór orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Krakowie, Kraków 1999; *A. Gerecka-Żołyńska*, Glosa do post. SN z 15.12.2004 r., III KK 278/04, *OSP* 2006, Nr 11, poz. 128; *J. Giezek* (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, t. 6, *Lex/el.* 2007, komentarz do art. 115; *B. Golka*, Etyka dziennikarska: utopia czy ratunek?, *ZP* 1995, R. XXXVIII, Nr 1–2; *B. Golka, B. Michalski*, Etyka dziennikarska a kwestie informacji masowej, Warszawa 1989; *W. Gontarski*, Przesłanki przestępstwa nadużycia władzy przez prokuratora, *Rzeczp.* z 13.12.2004 r.; *tenże*, Zatrucie zgniłymi owocami, *Rzeczp.* z 30.12.2004 r.; *Z. Gostyński*, Glosa do uchw. SN(7) z 19.1.1995 r., I KZP 15/94, *PiP* 1996, Nr 1; *tenże*, Tajemnica dziennikarska, a obowiązek składania zeznań w procesie karnym, *PiP* 1997, Nr 10; *A. Goszczyński*, Autoryzacja do lamusa, *Rzeczp.* z 3–4.12.2005 r.; *R. Góral*, Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem, Warszawa 2005; *H. Grajewska-Kraczkowska*, [w:] *B.T. Bieńkowska, H. Gajewska-Kraczkowska, M. Rogacka-Rzew-*

nicka (red.), Wokół gwarancji współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa profesora Piotra Kruszyńskiego, Warszawa 2015, Lex/el.; *T. Grzegorzczak*, Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2008; *T. Grzeszak*, Reklama a ochrona dóbr osobistych (naruszenie praw osobistych wykorzystanych w reklamie żyjących osób fizycznych), PPH 2000, Nr 2; *K. Grzybczyk*, Prawo reklamy, Warszawa 2008; *taż*, Zjawisko kryptoreklamy i „adwertorialu” a prawo prasowe, MoP 2009, Nr 10; *S. Grzybowski*, Glosa do wyr. SN z 25.10.1976 r., IV CR 413/76, NP 1977, Nr 12; *tenże*, Ochrona dóbr osobistych według przepisów ogólnych prawa cywilnego, Warszawa 1957; *A. Guzik*, Prawnokarne aspekty ochrony tajemnicy dziennikarskiej, CzPKiNP 2000, Nr 1; *D. Jagiełło*, Przepięstwa przeciwko dokumentom w prawie zamówień publicznych, Zam.Pub.Dor. 2008, Nr 10; *tenże*, „Prejudykaty prasowe” i odpowiedzialność z nie, [w:] *J. Sobczak, K. Chałubińska-Jentkiewicz* (red.), Prawo prasowe między wymogami prawa, etyki, a oczekiwaniami rynku. W poszukiwaniu nowego modelu dziennikarstwa, Toruń 2016; *E. Jarzęcka-Siwik*, Ograniczenie dostępu do informacji publicznej o przebiegu postępowania karnego, Prok. i Pr. 2005, Nr 3; *T. Jasudowicz* (red.), Wspólny standard do osiągnięcia – stan urzeczywistnienia. W 50-lecie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 r., Toruń 1998; *P. Józwiak*, Działanie w granicach uprawnień lub obowiązków dziennikarskich (tzw. kontratyty dziennikarskie) na przykładzie przestępstwa zniesławienia, [w:] *J. Sobczak, K. Chałubińska-Jentkiewicz* (red.), Prawo prasowe między wymogami prawa, nakazami etyki a oczekiwaniami rynku, Toruń 2016; *I.C. Kamiński*, Swoboda wypowiedzi w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, Kraków 2006; *M. Kędzierska*, Śledztwo dziennikarskie – wybrane zagadnienia, Prok. i Pr. 2007, Nr 4; *M. Klejnowska*, Oskarżony jako osobowe źródło informacji o przestępstwie, Kraków 2004; *B. Kondracka, J. Kondracki*, Czy i kiedy można podsłuchiwać dziennikarzy, Rzeczp. z 13.12.2004 r.; *T. Kononiuk*, Etyczne dziennikarstwo, [w:] Poradnik dla wydawców i dziennikarzy prasy lokalnej, t. 2, Warszawa 1998; *T. Kononiuk, B. Michalski*, Problemy prawne zawodu dziennikarskiego, Warszawa 1998; *R. Koper*, Zakres obowiązywania zakazu prasowej publikacji danych osobowych i wizerunku a proces karny, Pal. 2005, Nr 7–8; *tenże*, Zakaz prasowej antycypacji rozstrzygnięć w sprawach karnych, PS 2007, Nr 3; *A. Kopff*, Koncepcja praw do intymności i prywatności życia osobistego – zagadnienia konstrukcyjne, SC 1972, t. XX; *tenże*, Ochrona sfery życia prywatnego jednostki w świetle doktryny i orzecznictwa, ZNUJ 1982, Nr 100; *B. Kordasiewicz*, Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności, KPP 2000, Nr 1; *tenże*, Jednostka wobec

środków masowego przekazu, Wrocław 1991; *D. Korszeń*, Możliwość rejestrowania przebiegu posiedzeń sądowych w postępowaniu cywilnym, MoP 2013, Nr 16; *E. Kossowska-Korniak*, Prawnoprocesowe aspekty tajemnicy dziennikarskiej, Prok. i Pr. 2014, Nr 2; *W. Kotowski*, Kodeks wykroczeń. Komentarz, t. 2, Warszawa 2009, komentarz do art. 140; *E. Kowalewska-Borys*, Prawnokarne aspekty śledztwa dziennikarskiego, Białystok 2016; *M. Kowalski*, Głosa do wyr. SN z 12.9.2001 r., V CKN 440/00, OSP 2002, Nr 12; *P. Kozłowska-Kalisz*, Komentarz do art. 256 Kodeksu karnego, [w:] *M. Mozgawa* (red.), Kodeks karny. Komentarz praktyczny, t. 1–2, Warszawa 2007; *K.W. Kubiński*, Ochrona życia prywatnego człowieka, RPEiS 1994, Nr 1; *M. Kucharczyk*, Charakter prawny tajemnicy adwokackiej w ujęciu historycznym, CzPKiNP 2007, Nr 1; *G. Kuczyński*, Dziennikarstwo śledcze – specyfika odpowiedzialności z tytułu naruszenia dóbr osobistych przez publikację prasową, [w:] *J. Ciszewski, E. Bagińska* (red.), Studia z prawa prywatnego, GSP 2009, Nr 21; *M. Kulik*, Czy bezpodstawne uchylenie się od złożenia zeznania jest zatajeniem prawdy w rozumieniu art. 233 § 1 k.k., WPP 2003, Nr 3; *M. Kuźma*, [w:] *J. Skorupka* (red.), Jawność procesu karnego, Warszawa 2012, Lex/el.; *A. Kwasiogroch, E. Mikołajczyk*, Czy wolno?, Warszawa 2005; *A. Lach*, Głosa do wyr. SN z 18.3.2008 r., IV CSK 474/07, niepubl.; *A. Laskowska*, Dowody w postępowaniu cywilnym uzyskane w sposób sprzeczny z prawem, PiP 2003, Nr 12; *W. Lis*, Krytyka prasowa w działalności dziennikarskiej, [w:] *J. Sobczak, K. Chatubińska-Jentkiewicz* (red.), Prawo prasowe między wymogami prawa, nakazami etyki a oczekiwaniami rynku, Toruń 2016; *tenże*, [w:] *W. Lis, P. Wiśniewski, Z. Husak*, Prawo prasowe. Komentarz, Warszawa 2012; *W. Machała*, Autoryzacja – ograniczenie, czy gwarancja wolności słowa, Pal. 2006, Nr 7–8; *J. Majewski*, [w:] *G. Bogdan, Z. Ćwiąkowski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll* (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, t. 1, Warszawa 2007; *A. Marek*, Kodeks karny. Komentarz, Lex/el. 2007; *A. Matlak*, Cywilnoprawna ochrona wizerunku, KPP 2004, Nr 2; *I. Matusiak*, [w:] *K. Orlik* (red.), Prawo prasowe. Postępowania sądowe w sprawach prasowych, Warszawa 2017; *B. Mąkosza-Stępkowska*, [w:] *L. Mazowiecka* (red.), Ochrona danych osobowych i wizerunku ofiary przestępstwa, Warszawa 2014, Lex/el.; *B. Michalski*, Dyskusja redakcyjna o prawie prasowym – zamach na tajemnicę, Prasa Polska 1988, Nr 2; *tenże*, Podstawowe problemy prawa prasowego, Warszawa 1998; *I. Mika*, Komunikaty i ogłoszenia, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak* (red.), Prawo mediów, Warszawa 2005; *Z. Młynarczyk*, Fałszywe zeznania w polskim prawie karnym, Warszawa 1971; *A. Młynarska-Sobaczewska*, Nieprawda a bezprawność. Wybrane zagadnienia z praktyki określania

granic wolności prasy, Prz. Sejm. 2008, Nr 2; *taż*, Wolność informacji w prasie, Toruń 2003; *D. Morgata*, Zezwolenie na ujawnienie wizerunku osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, PS 2014, Nr 2, s. 108; *tenże*, Ujawnienie danych osobowych i wizerunku sprawcy przestępstwa, Prok. i Pr. 2013, Nr 3; *M. Mozgawa*, komentarz do art. 140, [w:] *M. Mozgawa* (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, t. 4, Lex/el. 2009; *A. Murzynowski*, Istota i zasady procesu karnego, Warszawa 1976; *tenże*, Refleksje na tle Uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej dotyczącej tajemnicy adwokackiej, Pal. 1994, Nr 11; *G. Musialik*, Dopuszczalność stosowania podsłuchu telekomunikacyjnego w stosunku do osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej na gruncie Kodeksu postępowania karnego z 1997 roku, Pal. 1998, Nr 11–12; *A. Nowicki*, Autoryzacja a wolność słowa, Newsweek 2001, Nr 10; *M. Nowikowska*, [w:] *J. Sieńczyło-Chlabicz* (red.), Prawo mediów, Warszawa 2015; *E. Nowińska*, Reklama – sponsoring – telesprzedaż – lokowanie produktu, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak* (red.), Prawo mediów, Warszawa 2007; *taż*, Wolność wypowiedzi prasowej, Warszawa 2007; *taż*, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak* (red.), Prawo mediów, Warszawa 2007; *M. Nowikowska*, Obowiązek szczególnej staranności w świetle ustawy Prawo prasowe, PUG 2009, Nr 2; *E. Nowińska, M. du Vall*, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak* (red.), Prawo mediów, Warszawa 2008; *P. Ochman*, Spór o pojęcie dokumentu w prawie karnym, Prok. i Pr. 2009, Nr 1; *Z. Okoń*, Reklama jako czyn nieuczciwej konkurencji, [w:] *E. Traple* (red.), Prawo reklamy i promocji, Warszawa 2007; *M. Oleżatek*, Ochrona czci człowieka na przykładzie zniesławienia na tle wybranych grup zawodowych i społecznych, MoP 2012, Nr 14; *W. Orzowski*, Wydawca i prawo, Warszawa 2009; *B. Oszkinis*, Argumentacja prawnicza w prawie cywilnym – na przykładzie sporu o odpowiedzialność cywilnoprawną dziennikarza z tytułu naruszenia czci poprzez podanie nieprawdziwych informacji, EP 2012, Nr 12; *M. Ożóg*, Reklama prasowa, [w:] *E. Traple* (red.), Prawo reklamy i promocji, Warszawa 2007; *G.J. Pacek*, Glosa do wyr. SN z 18.1.2007 r., I CSK 376/06, Gl. 2007, Nr 4; *A. Pqzik*, Wyłączenie bezprawności naruszenia dobra osobistego na podstawie interesu społecznego, Warszawa 2014; *S. Piątek*, Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz, Warszawa 1993; *W. Pisarek*, Kodeksy etyki dziennikarskiej, [w:] *Z. Bauer, E. Chudziński* (red.), Dziennikarstwo i świat mediów, Warszawa 1996; *J. Prauziński*, Przepiękstwo poplecznictwa, maszynopis pracy doktorskiej pod kier. prof. *A. Zolla*, Kraków 1977; *A. Puchała*, [w:] *I. Lewandowska-Malec* (red.), Dobra osobiste, Warszawa 2017; *M. Puwalski*, Prawo do prywatności osób publicznych, Toruń 2003; *Z. Radwański*, Prawo cywilne – część ogólna,

Warszawa 2009; *tenże*, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 1997; *M. Rogalski*, Przepięty telefon komórkowy, *Pal.* 2005, Nr 3–4; *J. Rupa*, Zniesławienie a dozwolona krytyka dziennikarska osób publicznych, *Prok. i Pr.* 2008, Nr 11; *M. Rusinek*, Na słowo informatora, *Rzeczp. z 1.6.2005 r.*; *tenże*, Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym, Warszawa 2007; *J. Sadowski*, Naruszenie dóbr osobistych przez media. Analiza praktyki sądowej, Warszawa 2003; *tenże*, Konflikt zasad – ochrona dóbr osobistych a wolność prasy, Warszawa 2008; *M. Safjan*, Prawo do prywatności osób publicznych, [w:] *Z. Banaszczyk* (red.), *Prace z prawa prywatnego ku czci Sędziego Janusza Pietrzykowskiego*, Warszawa 2000; *J. Sawicki*, Tajemnica zawodowa lekarza i dziennikarza, Warszawa 1960; *J. Sieńczyło-Chlabicz*, Glosa do uchw. SN(7) z 18.2.2005 r., III CZP 53/04, PiP 2005, Nr 7; *taż.*, [w:] *Prawo mediów*, *J. Sieńczyło-Chlabicz* (red.), Warszawa 2015; *taż.*, Glosa wyr. SN z 5.4.2002 r., II CKN 1095/99, PPH 2004, Nr 3; *taż.*, Granice dopuszczalnej krytyki osób publicznych, PPH 2004, Nr 3; *taż.*, Naruszenie prywatności osób publicznych przez prasę. Analiza Cywilnoprawna, Kraków 2006; *taż.*, Prawo do ochrony sfery intymności jednostki, PiP 2004, Nr 11; *taż.*, Prawo do ochrony sfery życia prywatnego osób publicznych w świetle polskiej doktryny i orzecznictwa, PUG 2005, Nr 2; *taż.*, Prawo do wizerunku a komercjalizacja dóbr osobistych, PiP 2007, Nr 6; *taż.*, Przedmiot, podmiot i charakter prawa do wizerunku, PUG 2003, Nr 8; *taż.*, Rozpowszechnianie wizerunku na gruncie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, *R. Pr.* 2001, Nr 2; *taż.*, Zgoda uprawnionego na ujawnienie przez prasę okoliczności z życia prywatnego, PUG 2006, Nr 9; *M. Siewierski*, Prasa a postępowanie karne, PiP 1962, Nr 3; *J. Skorupka*, Glosa do uchw. SN z 21.10.2003 r., I KZP 33/03, OSP 2004, Nr 3, poz. 41; *tenże* (red.), *Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesora Zofii Świdy*, Warszawa 2009; *J. Sobczak*, Dziennikarz – sprawozdawca sądowy. Prawa i obowiązki, Warszawa 2000; *tenże*, Manowce i złudzenia normatywnej etyki dziennikarskiej, [w:] *R. Kowalczyk, W. Machura* (red.), *Etyka w mediach. Wybrane problemy teorii i praktyki*, Poznań 2009; *tenże*, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa–Poznań 2000; *tenże*, *Prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 2008; *A. Sobczyk*, Glosa do wyr. SN z 19.3.1998 r., I PKN 570/97, OSP 1999, Nr 7–8, poz. 131; *P. Sobolewski*, Glosa do wyr. SN z 7.11.2002 r., II CKN 1293/00, PS 2005, Nr 7–8; *Z. Sobolewski*, Samooskarżenie w świetle prawa karnego (*nemo se ipsum accusare tenetur*), Warszawa 1982; *W. Sokolewicz*, Komentarz do art. 61, [w:] *L. Garlicki* (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. IV, Warszawa 2005; *T. Sokołowski*, [w:] *A. Kidyba* (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, Warszawa 2009; *M. Sośniak*,

Znaczenie zgody zainteresowanego w zakresie cywilnej odpowiedzialności odszkodowawczej, ZNUJ 1959, Nr 6; *S. Stachowiak, P. Górecki*, Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz, Warszawa 2007; *M. Stanowska*, Udostępnianie dziennikarzom akt sądowych i prokuratorskich, PS 2001, Nr 10; *R. Stefanicki*, Cywilnoprawna ochrona prywatności osób podejmujących działalność publiczną, SP 2004, Nr 1; *tenże*, Glosa do wyr. SN z 20.6.2001 r., I CKN 1135/98, PS 2002, Nr 11–12; *B.J. Stefańska*, Przeszukanie a tajemnica dziennikarska, Prok. i Pr. 2015, Nr 6; *R.A. Stefański*, [w:] *Z. Gostyński* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. I, Warszawa 2003; *tenże*, Przepięstwo rozpowszechniania wiadomości z postępowania karnego (art. 241 k.k.), Prok. i Pr. 2001, Nr 5; *tenże*, Ujawnienie tajemnicy zawodowej przez świadka w nowym kodeksie, Prok. i Pr. 1998, Nr 4; *K. Stocka*, Domniemanie niewinności w postępowaniu karnym a środki masowego przekazu, NKPK 2002, Nr 10; *P. Sut*, Ochrona sfery intymności w prawie polskim – uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*, RPEiS 1994, Nr 4; *J. Szamrej*, Przepięstwo poplecznictwa w polskim prawie karnym, Warszawa 1977; *R. Szczepaniak*, Problem prawa do wizerunku sportowca reprezentanta kraju, MoP 2007, Nr 17; *M. Szewczyk*, Kilka uwag dotyczących przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, Prok. i Pr. 2000, Nr 6; *taż*, [w:] *A. Zoll* (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Kraków 1999; *taż*, Tajemnica zawodowa, [w:] *A. Zoll* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 2006; *taż*, Zawiadomienie o przestępstwie, obowiązek, uprawnienie, Krakowskie Studia Prasoznawcze 1972; *A. Szpunar*, O ochronie sfery życia prywatnego, NP 1982, Nr 3; *tenże*, Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w nowym prawie prasowym, NP 1984, Nr 7–8; *tenże*, Zgoda uprawnionego w zakresie ochrony dóbr osobistych, RPEiS 1990, Nr 1; *D. Szumilo-Kulczycka*, Glosa do post. SN z 15.12.2004 r., III KK 278/04, PiP 2005, Nr 12; *J.A. Śliwa*, Bilingi pod specjalnym nadzorem, Rzeczp. z 28.12.2004 r.; *K. Święcicka*, Kryterium społecznie uzasadnionego interesu w ramach dozwolonej krytyki, PS 2008, Nr 5; *K. Święcicka*, Kryterium prawdziwości wypowiedzi a ochrona dóbr osobistych, RPEiS 2011, Nr 4; *K. Święcicka*, Okoliczności usprawiedliwiające publikację danych ze sfery prywatności w prawie polskim, SP 2011, Nr 2, poz. 59; *J. Taczkowska*, Autoryzacja wypowiedzi, Warszawa 2008; *taż*, Instytucja autoryzacji w polskim systemie prasowym (ramy prawne i praktyka), maszynopis pracy doktorskiej pod kier. *J. Sobczaka*, INPiD, UAM, Poznań 2006; *taż*, Konstruktynne i destruktywnne funkcje autoryzacji, [w:] *R. Paradowski* (red.), Kulturowe instrumentarium wolności. Etyka i Prawo, Poznań 2005; *A.M. Tęcza-Paciorek*, Zasada domniemania niewinności w polskim procesie karnym, Warszawa 2012; *R. Tomczyk*, Etyka

dziennikarska w świetle orzecznictwa Naczelnego Sądu Dziennikarskiego, ZP 1995, R. XXXVIII, Nr 1–2; *E. Traple*, Dobra osobiste w reklamie, [w:] *E. Traple* (red.), Prawo reklamy i promocji, Warszawa 2007; *M. du Vall*, Prowokacja dziennikarska, Zeszyty Prasoznawcze 2005, Nr 3–4; *S. Waltoś*, Karnoprocesowa problematyka sprawozdawczości prasowej w Polsce, [w:] *D. Dolling, K.H. Gossel, S. Waltoś* (red.), Relacje o przestępstwach i procesach karnych w prasie codziennej w Niemczech i w Polsce, Kraków 1997; *tenże*, Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2001; *tenże*, [w:] *D. Dolling, H.K. Gössel, S. Waltoś* (red.), Relacje o przestępstwach i procesach karnych w prasie codziennej w Niemczech i w Polsce, Kraków 1997; *J. Warylewski*, Prawo karne. Część ogólna, Warszawa 2004; *A. Wiśniewska*, Fałszerstwo dokumentów, Zam.Pub.Dor. 2008, Nr 2; *P. Wiśniewski*, [w:] *W. Lis, P. Wiśniewski, Z. Husak*, Prawo prasowe. Komentarz, Warszawa 2012; *A. Wojciechowska*, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz* (red.), Media a dobra osobiste, Warszawa 2009; *B. Wójcicka*, Aspekty prawne przekazu audiowizualnego przebiegu rozprawy sądowej, NP 1988, Nr 5–6; *taż*, Jawność postępowania karnego w polskim procesie karnym, Łódź 1989; *M. Wysocka*, Wolność prasy. Wybrane wątki na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, Ius et lex 2010, Nr 1; *S. Zabłocki*, Znaczenie ustawy nowelizującej Kodeks postępowania karnego dla korporacji radców prawnych, R. Pr. 2000, Nr 6; *J. Zagrodnik*, Glosa do uchw. SN z 21.10.2003 r., I KZP 29/03, Pal. 2004, Nr 9–10; *M. Zaremba*, O sprzeczności instytucji autoryzacji z konstytucją, Pal. 2006, Nr 3–4; *tenże*, Prawo prasowe. Ujęcie praktyczne, Warszawa 2007; *tenże*, Tajemnica zawodowa dziennikarza a jego odpowiedzialność prawna, Studia Medioznawcze 2003, Nr 2; *tenże*, Realizacja zasady „*audiatur et altera pars*” w polskim prawie prasowym, MoP 2009, Nr 18; *Z. Zawadzka*, Wolność prasy, a ochrona prywatności osób wykonujących działalność publiczną. Problem rozstrzygnięcia konfliktu zasad, Warszawa 2013; *F. Zedler*, Dopuszczalność dowodu z taśmy magnetofonowej w postępowaniu cywilnym, [w:] *E. Łętowska* (red.), Proces i prawo. Księga Pamiątkowa ku czci J. Jodłowskiego, Wrocław 1989; *I. Zielinko*, Tajemnica dziennikarska w prawie prasowym, Prok. i Pr. 2009, Nr 7–8; *M. Zimna*, Zakaz publikowania wizerunku oskarżonego, Ius Novum 2012, Nr 1; *M. Ziomecki, K. Skowroński, T. Lis*, ABC dziennikarstwa, Warszawa 2002; *J. Znamierowski*, Granice prawnie dozwolonej krytyki w formie satyry i karykatury, EP 2012, Nr 11; *E. Żyła*, Tajemnica dziennikarska, MoP 2015, Nr 22.

Art. 10. [Zadania dziennikarza]

1. Zadaniem dziennikarza jest służba społeczeństwu i państwu. Dziennikarz ma obowiązek działania zgodnie z etyką zawodową i zasadami współżycia społecznego, w granicach określonych przepisami prawa.

2.¹² Dziennikarz ma prawo odmówić wykonania polecenia służbowego, jeżeli oczekuje się od niego publikacji, która łamie zasady rzetelności, obiektywizmu i staranności zawodowej, o których mowa w art. 12 ust. 1.

3.¹³ Dziennikarz może nie zgodzić się na publikację materiału prasowego, jeżeli wprowadzono do niego zmiany wypaczające sens i wymowę jego wersji.

Spis treści

	Nb
1. Działalność dziennikarza jako służba	1
2. Służba dziennikarza w PrPras	2
3. Prasa dla interesu społeczeństwa	3
4. Hierarchia wartości w działalności prasowej . . .	4
5. Sens działania w interesie społecznym	5
6. Istota interesu społeczeństwa	6
7. Interes państwa a interes aparatu urzędniczego .	7
8. „Dobre obyczaje” w działalności dziennikarskiej	8
9. Zasady etyki i kodyfikacje	9
10. Prawo stanowione a normy zawodowe	10
11. Zasady etyki a uprzywilejowanie dla dziennikarzy	11
12. Normy warsztatowe jako zasady etyczne	12
13. Rodzaje meta-norm	13
14. Rada Etyki Mediów – cele	14
15. Kolidzja między przepisami prawa a oczekiwaniami wydawcy	15
16. Obowiązek rzetelności dziennikarskiej, nadanie materiału prasowego	16

¹² Art. 10 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 27.10.2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2173), która wchodzi w życie 12.12.2017 r.

¹³ Art. 10 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 27.10.2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2173), która wchodzi w życie 12.12.2017 r.

1. **Działalność dziennikarza jako służba.** Ustawodawca ujął 1
działalność dziennikarza nie jako aktywność zawodową, lecz jako służbę. Służba to znacznie więcej niż zwykła, staranna i profesjonalna praca. Powinna charakteryzować się nie tylko zgodnością z prawem i technicznymi standardami profesjonalnymi. Służba to wykonywanie określonej misji ze szczególnym zaangażowaniem, oddaniem; zakłada postępowanie, którego zasady, metodykę determinuje nadrzędny cel wysokiej rangi.

2. **Służba dziennikarza w PrPras.** Ujęcie posłannictwa dzien- 2
nikarza jako służby jest głęboko zakorzenione w filozofii PrPras. Z jednej strony, oznacza to **szczególne przywileje** (np. art. 3, 4, 11), **wzmoczoną ochronę prawną** (np. art. 43, 44, 49), a z drugiej strony, **podwyższony pułap wymagań** (np. art. 6, 12–14, 31a–36 i 41) i **surowszą odpowiedzialność prawną** za uchybienie obowiązkom (np. art. 38, 46–49a). Jest to charakterystyczny model dla innych zawodów, które ujmuje się jako rodzaj służby (np. funkcjonariuszy publicznych, lekarzy, wolnych zawodów *etc.*).

3. **Prasa dla interesu społeczeństwa.** Prasa i zatrudnieni w niej 3
dziennikarze nie są jakąś wyalienowaną enklawą społeczeństwa czy populacji ludzkiej, o wartości samej w sobie i dla siebie samej. Prasa jest jedynie wyspecjalizowanym instrumentem społecznym gromadzenia (formułowania), przetwarzania i przekazywania informacji, opinii, myśli pomiędzy ludźmi. Dlatego dziennikarze pełnią ważną, ale tylko służebną wobec ludzi funkcję, działającą ze względu na nich oraz w ich interesie. Z powyższego wniosku wynikają doniosłe konsekwencje praktyczne. Po pierwsze, **prasa nie działa w swoim interesie, nie realizuje swoich dążeń, ambicji, celów, korzyści, tylko podejmuje aktywność w interesie społecznym** (szerzej na ten temat w uwagach do art. 1 i 41 PrPras).

4. **Hierarchia wartości w działalności prasowej.** Komentowany 4
przepis, poprzez kolejność wyliczenia wartości, którym ma służyć dziennikarz, wyznacza ich hierarchię w działalności prasowej. W razie kolizji **linia programowa redakcji i interes wydawcy muszą ustąpić, gdy wymagają tego zasady staranności i rzetelności dziennikarskiej, służba społeczeństwu, a także interes państwa**

(zob. *J. Sobczak*, Prawo prasowe, s. 354; *E. Ferenc-Szydelko*, Prawo prasowe, s. 90; *M. Zaremba*, Prawo prasowe, s. 64).

- 5 5. Sens działania w interesie społecznym.** Interes społeczeństwa, to nie interes wszystkich bez wyjątku grup społecznych. Niekiedy interes danej zbiorowości czy społeczności lokalnej wymaga ochrony, choćby nie była ona bardzo liczna. Może więc chodzić o grupy terytorialne, zawodowe, społeczne *etc.* Przeciwnieństwem działania w interesie społecznym jest działanie dla dobra partykularnego, zwłaszcza osobistego, czy dobra redakcji, wydawcy, z poświęceniem dobra wspólnego, szerszego (zob. *J. Sobczak*, Prawo prasowe, s. 354).
- 6 6. Istota interesu społeczeństwa.** Interes społeczeństwa to wartość nieco różna od prostej sumy jednostkowych interesów czy potrzeb, nawet dość licznej grupy odbiorców. **Interes społeczeństwa wyraża się w dużej mierze w tym, co stosunki społeczne może ukształtować na korzystnym poziomie, innymi słowy, w tym, co społeczeństwo będzie rozwijać, a nie degradować.** Przykładowo, olbrzymia rzesza czytelników zainteresowana jest agresywnym wkraczaniem w prywatność znanych osób, przedstawianiem bez umiaru sensacyjnej strony rzeczywistości *etc.* Jednak schlebianie tego rodzaju, nawet masowym potrzebom, z pewnością nie służy społeczeństwu, jako całości, poprzez tworzenie korzystnych warunków dla jego funkcjonowania i rozwoju poszczególnych jednostek. Dlatego nawet lekka i popularna formuła danego medium, np. prasy brukowej, nie zezwala na tracenie z pola widzenia prawidłowo pojętego interesu społecznego, choćby jej przeciętny odbiorca domagał się prymitywnego i pozbawionego wszelkiej wartości przekazu (zob. wyr. SN z 29.5.2008 r., II KK 12/08, OSNwSK 2008, Nr 1, poz. 1173).
- 7 7. Interes państwa a interes aparatu urzędniczego.** Interes państwa to dobro kraju, jako wspólnoty ukształtowanej w strukturę instytucjonalną. Jednak państwo to nie synonim administracji publicznej, w konsekwencji czego **interes państwa**, jako całości nieograniczonej do reprezentacji społeczeństwa, władz danej kadencji, jednostkowych struktur, **może być rozbieżny z interesem**

aparatu urzędniczego. W interesie państwa zawsze będzie ład społeczny, autorytet władzy, struktur państwowych jako całości, poszanowanie szeroko pojętego porządku prawnego. Nie oznacza to oczywiście unikania kontroli i krytyki społecznej; przeciwnie – surowa i drobiazgową krytyka potknięć poszczególnych elementów struktury państwa, a nawet niewydolności aparatu władzy służy państwu i jego kondycji w dłuższej perspektywie. Chodzi jednak o to, że dziennikarz nie może prezentować postaw z gruntu anarchistycznych, wywrotowych, antypaństwowych *etc.*

8. **„Dobre obyczaje” w działalności dziennikarskiej.** „Zgodność z zasadami współżycia społecznego”, inaczej nazywana mianem „dobrych obyczajów”, to określona postawa etyczna, polegająca na poszanowaniu norm moralnych godnych ochrony i przestrzegania w stosunkach społecznych, uznawanych za takie obiektywnie; reguł słusznego postępowania, nieszkodzących interesom zasługującym na ochronę (zob. wyr. SN z 3.2.1998 r., I CKN 459/97, Legalis; wyr. SN z 15.4.2004 r., IV CK 284/03, Legalis; wyr. SN z 4.10.2001 r., I CKN 871/00, Legalis). **W działalności dziennikarskiej na poczesnym miejscu powinny znajdować się takie wartości, jak: odpowiedzialność, sprawiedliwość, humanizm, dobra wiara, tolerancja, życzliwość** (zob. *J. Sobczak*, Prawo prasowe, s. 355 i n.; *E. Ferenc-Szydelko*, Prawo prasowe, s. 92; *J. Darmo*, Etyka w środkach masowego przekazu, s. 52; *T. Kononiuk, B. Michalski*, Problemy prawne, s. 89 i n.; *T. Kononiuk*, Etyczne dziennikarstwo, s. 115 i n.; *W. Pisarek*, Kodeksy etyki dziennikarskiej; *R. Tomczyk*, Etyka dziennikarska, s. 57–64; *B. Golka*, Etyka dziennikarska, s. 22–32; *B. Golka, B. Michalski*, Etyka dziennikarska).

9. **Zasady etyki i kodyfikacje.** Ogólne zasady etyczne zostały uzupełnione o specyficzne standardy ontologiczne dedykowane działalności prasowej, w postaci szeroko rozumianych zasad etyki zawodu dziennikarza, które doczekały się licznych historycznych i współczesnych, krajowych, zagranicznych i międzynarodowych kodyfikacji. Najważniejsze z nich to:

- 1) Deklaracja Meksykańska z 1980 r. Międzynarodowej Organizacji Dziennikarzy z siedzibą w Pradze;

- 2) Deklaracja Paryska z 1985 r. Międzynarodowej Organizacji Dziennikarzy z siedzibą w Pradze;
- 3) Międzynarodowy Kodeks Etyki Dziennikarskiej z 1983 r., przyjęty przez kraje będące członkami ONZ i działające w UNESCO;
- 4) Rezolucja 1003 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 1.7.1993 r. w sprawie etyki dziennikarskiej;
- 5) Karta Etyczna Mediów Konferencji Mediów Polskich z 1995 r.;
- 6) Dziennikarski Kodeks Obyczajowy Konferencji Mediów Polskich;
- 7) kodyfikacje poszczególnych stowarzyszeń dziennikarskich, np. Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich (SDP) i Stowarzyszenia Dziennikarzy Rzeczypospolitej Polskiej (SDRP), mniejszych organizacji krajowych i regionalnych, poszczególnych wydawców, nadawców i ich związków.

10 10. Prawo stanowione a normy zawodowe. Z mocy art. 10 ust. 1 PrPras, ww. zasady etyki zawodowej mają charakter prawotwórczy i uzupełniają krajowy oraz międzynarodowy system źródeł prawa stanowionego w dziedzinie praw, a w szczególności obowiązków żurnalistów. Z całą pewnością **prawo stanowione zawiera pewien standard, który nie może być przez zasady etyki zawodowej skutecznie obniżany; jednak odwrotny kierunek może mieć miejsce.** Jeśli kodeksy zawodowe przewidują wyższy standard niż prawo stanowione, to ów wyższy standard powinien stać się kryterium legalności działania dziennikarza. Sądy polskie czasami, choć nieczęsto, opierają swoje orzeczenia na kodyfikacjach etycznych zawodu dziennikarza (zob. post. SN z 10.12.2003 r., V KK 195/03, OSNK 2004, Nr 3, poz. 25; wyr. SN z 5.4.2002 r., II CKN 1095/99, OSNC 2003, Nr 3, poz. 42; wyr. SA w Warszawie z 23.1.1996 r., I ACr 1140/95, OSA 1998, Nr 2, poz. 6; *M. Zaremba*, Prawo prasowe, s. 65).

11 11. Zasady etyki a uprzywilejowanie dla dziennikarzy. Zasady etyki, podobnie jak wymogi prawne, odnoszą się do wszystkich, bez wyjątku, gatunków dziennikarstwa. **Niczym nieuprawnione są rozmaicie motywowane próby, wychodzące ze środowiska dziennikarskiego, uprzywilejowania niektórych rodzajów żur-**

nalistyki, w tym dziennikarstwa newsowego oraz śledczego. Uprzywilejowanie miałyby polegać na anulowaniu w poszczególnych obszarach pewnych wymogów, ograniczeń, norm etycznych, w imię rzekomo wyższego dobra społecznego, prawa do informacji *etc.* Zdecydowanej i trafnej krytyce poddał te tendencje *J. Sobczak* (Prawo prasowe, s. 371 i n.; zob. także wyr. SA w Lublinie z 6.6.2011 r., II AKa 91/11, *Legalis*; *G. Kuczyński*, *Dziennikarstwo śledcze*, s. 521 i n.; *W. Lis*, [w:] *W. Lis, P. Wiśniewski, Z. Husak*, *Prawo prasowe*, s. 194, 241–242).

12. Normy warsztatowe jako zasady etyczne. Pierwsza grupa 12 zasad etycznych to szczegółowe normy warsztatowe, stanowiące konkretne wskazówki dla poszczególnych etapów pracy dziennikarskiej. Dotyczą one w szczególności intelektualnych parametrów pracy dziennikarskiej, a konkretnie rzetelności i staranności. Ta część regulacji została szczegółowo omówiona w uwagach do art. 12 ust. 1.

13. Rodzaje meta-norm. Druga grupa to rodzaj meta-norm, 13 uregulowań stanowiących o pewnej filozofii zawodu dziennikarskiego, pozycji przedstawicieli prasy w społeczeństwie. Do takich kluczowych norm można zaliczyć:

- 1) poszanowanie prawdy, zarówno przed publikacją, jak i po niej (wyrażone w formie publikacji sprostowań, autosprostowań *etc.*);
- 2) traktowanie informacji nie jako towaru, lecz podstawowego prawa i dobra obywatela;
- 3) wymóg obiektywizmu, zgodnie z którym autor przekazu ma prezentować rzeczywistość niezależnie od swoich poglądów;
- 4) nakaz uczciwości, pracy zgodnie z własnym sumieniem, nieulegania wpływom zewnętrznym;
- 5) zobowiązanie do szacunku, tolerancji i poszanowania godności, praw, dóbr osobistych, prywatności oraz dobrego imienia innych ludzi;
- 6) społeczna odpowiedzialność za treść przekazu;
- 7) kierowanie się interesem odbiorców prasy;
- 8) obrona demokratycznych wartości oraz pokoju i praw człowieka, sprawiedliwości;

- 9) powstrzymanie się przed usprawiedliwianiem wojny i zbrojeń oraz wszelkich form przemocy, nienawiści lub dyskryminacji, kolonializmu *etc.*;
- 10) poszanowanie interesu społecznego i narodowego, instytucji demokratycznych;
- 11) respektowanie moralności publicznej, wartości uniwersalnych i zróżnicowania kulturalnego;
- 12) zakaz stosowania zasady, że cel uświęca środki i metody, nakaz pozyskiwania informacji środkami prawnymi i etycznymi (np. zakaz przekupstwa i plagiatu);
- 13) obowiązek oddzielania obowiązków zawodowych dziennikarza od jego własnej działalności politycznej i społecznej, rodzinnej *etc.*;
- 14) zakaz wykorzystywania uprawnień dziennikarza dla umacniania swojej pozycji czy uzyskiwania osobistych wpływów;
- 15) konieczność unikania wszelkiego rodzaju uzależnień, mogących mieć wpływ na bezstronność dziennikarza;
- 16) wymóg profesjonalizmu, konieczność rozszerzania wiedzy i stałego szkolenia dziennikarzy;
- 17) odpowiedzialność za postawy dzieci i młodzieży, nieprzekazywanie programów i wiadomości gloryfikujących seks i „konsumeryzm” lub rozmyślnie posługujących się niestosownym językiem (zob. *J. Sobczak*, Prawo prasowe, s. 356 i n.; *B. Golka, B. Michalski*, Etyka dziennikarska, s. 98–99, 104–107; *I. Dobosz*, Prawo i etyka, s. 107–155).

14 14. **Rada Etyki Mediów – cele.** Konferencja Mediów Polskich (przedstawiciele stowarzyszeń dziennikarskich, prezes Izby Wydawców Prasy, przedstawiciel Krajowej Izby Producentów Audio-wizualnych i krajowy duszpasterz środowisk twórczych) w 1995 r. powołała Radę Etyki Mediów. Celem Rady Etyki Mediów jest zajmowanie stanowisk i wydawanie opinii w sprawach istotnych dla mediów oraz dla ludzi związanych z nimi zawodowo. Podstawą do wydawania opinii są zasady ujęte w Karcie Etycznej Mediów oraz bardziej szczegółowym Dziennikarskim Kodeksie Obyczajowym. Rada Etyki Mediów wydaje orzeczenia w zgłoszonych sprawach

nieprzestrzegania zasad etycznych, informuje o nich pracodawców dziennikarzy, publikuje je w mediach.

15. Kolidzja między przepisami prawa a oczekiwaniami 15 wydawcy. Realizacja interesu wydawcy, czy poleceń służbowych redaktorów w żadnym przypadku nie uwolni dziennikarza od obowiązku przestrzegania powszechnie obowiązującego porządku prawnego, zwłaszcza przepisów PrPras. **W razie kolidzji pomiędzy przepisami prawa a oczekiwaniami wydawcy i zwierzchników redakcyjnych dziennikarz ma obowiązek stosować prawo;** czyniąc tak nie może ponieść konsekwencji służbowych; czyniąc przeciwnie, może ponieść odpowiedzialność cywilną względnie karną (zob. *J. Sobczak*, Prawo prasowe, s. 392; *A. Sobczyk*, Głosa do wyr. SN z 19.3.1998 r., I PKN 570/97, OSP 1999, Nr 7–8, poz. 131; *I. Dobosz*, Prawo i etyka, s. 58).

16. Obowiązek rzetelności dziennikarskiej, nadanie mate- 16 riału prasowego. Zasadą w praktyce funkcjonowania redakcji jest to, że o nadaniu tytułu materiału prasowego, śródtytułów, ilustracji, zdjęć itd., decydują redaktorzy, a nie autor. Niekiedy ingerencje redakcyjne dotyczą samego tekstu. W wielu wypadkach podejmowane zabiegi mają na celu „podkręcenie” siły oddziaływania materiału prasowego, nadanie mu bardziej spektakularnego, czasem skandalizującego charakteru. Bywa tak, że neutralny oraz zgodny z prawem projekt publikacji nabiera zgoła odmiennych cech. Już w stanie prawnym przed 12.12.2017 r. każdy autor miał obowiązek czuwać nad kształtem materiału prasowego aż do momentu opublikowania. Wynikało to choćby, na zasadzie *argumentum a maiori ad minus*, z uchw. SN(7), w której stwierdzono, że obowiązek szczególnej staranności i rzetelności dziennikarskiej nie wygasa z chwilą ukazania się materiału prasowego (zob. uchw. SN(7) z 18.2.2005 r., III CZP 53/04, OSNC 2005, Nr 7–8, poz. 114). Tym bardziej więc autor miał obowiązek dbania o to, co się dzieje z materiałem prasowym od chwili oddania go do redakcji, do momentu rozpowszechnienia. Pod rządami znowelizowanego art. 10 ust. 3 PrPras prawidłowość ta została jeszcze bardziej wzmocniona: „Dziennikarz może nie zgodzić się na publikację materiału prasowego, jeżeli wprowadzono do niego

zmiany wypaczające sens i wymowę jego wersji”. Zaniechanie tej dbałości będzie stanowiło bezprawie, a nawet czyn zawiniony, w ramach niedbalstwa. Bezprawne i zawinione w jeszcze większym stopniu będzie milczące godzenie się na nieuzasadnione przeróbki materiału prasowego ze strony redakcji. Autor powinien się im bezwzględnie przeciwstawić. Słowo „może” z art. 10 ust. 3 PrPras nie oznacza fakultatywności działania autora w takim przypadku, a obowiązek redakcji poszanowania stanowiska autora. Zresztą materiał prasowy stanowi niemal zawsze utwór, w rozumieniu art. 1 PrAut. Opatrzanie materiału prasowego (projektu artykułu, audycji *etc.*) dodatkami, tytułami, komentarzami, zdjęciami *itd.*, stanowi ingerencję w osobiste prawa autorskie twórcy dzieła, a konkretnie w prawo do zachowania integralności dzieła z art. 16 pkt 3 PrAut. Ponieważ chodzi o prawa autorskie osobiste, zbycie praw autorskich majątkowych na rzecz wydawcy nie pozbawia ochrony autora (zob. *J. Barta, R. Markiewicz (red.), M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkowski, E. Traple*, Ustawa o prawie autorskim, komentarz do art. 16; wyr. SN z 14.11.1973 r., II CR 531/75, niepubl.; *E. Traple*, [w:] *E. Traple (red.)*, Prawo reklamy i promocji, s. 855). **Autor dostrzegając bezprawną ingerencję w jego dzieło, która wypacza jego wymowę, wykracza treściowo poza tekst, a jednocześnie poprzez to zaczyna godzić w cudze prawa jest uprawniony i zarazem zobowiązany** (w ramach obowiązku zachowania szczególnej staranności i rzetelności) **do interwencji, łącznie z zakazaniem naruszenia jego osobistych praw autorskich i uruchomieniem środków prawnych** (wezwanie przedsądowe, złożenie wniosku o zabezpieczenie powództwa w postaci zakazu publikacji *etc.*). Jeśli interwencja nie przyniesie skutku, a autor podejmował odpowiednio intensywne działania, będzie zwolniony od odpowiedzialności. Jednocześnie odpowiedzialność prawna wydawcy i redaktora będzie szczególnie oczywista, gdyż do katalogu ich bezprawnych działań będzie trzeba dodatkowo zaliczyć naruszenie osobistych praw autorskich i pełną premedytację w łamaniu prawa, pomimo „sygnału alarmowego” od autora. Nie wypełniając takich aktów staranności, autor będzie odpowiadał w zasadzie tak samo, jakby sam spowodował bez-

prawne opatrzenie materiału prasowego owymi „elektryzującymi” dodatkami (zob. prawomocny wyr. SO w Gdańsku z 12.6.2017 r., XIII Ka 488/17, niepubl.; *W. Lis*, [w:] *W. Lis, P. Wiśniewski, Z. Husak*, Prawo prasowe, s. 249–251 oraz *P. Wiśniewski*, tamże, s. 562). Identycznie należy potraktować usunięcie przez redakcję pewnych fragmentów materiału prasowego, bez których traci on pierwotną wymowę, a zarazem zaczyna godzić w czyjeś prawa. Z powyższych względów nie można zaakceptować odmiennego poglądu *A. Cichońskiej* (*A. Cichońska*, [w:] *K. Orlik* (red.), Prawo prasowe, s. 347) wypowiedzianego jeszcze w poprzednim stanie prawnym, tym bardziej niezasadnego w nowym.

Art. 11. [Obowiązki informacyjne względem prasy]

1. Dziennikarz jest uprawniony do uzyskiwania informacji w zakresie, o którym mowa w art. 4.

2. Informacji w imieniu jednostek organizacyjnych są obowiązani udzielać kierownicy tych jednostek, ich zastępcy, rzecznicy prasowi lub inne upoważnione osoby, w granicach obowiązków powierzonych im w tym zakresie.

3. Kierownicy jednostek organizacyjnych są obowiązani umożliwić dziennikarzom nawiązanie kontaktu z pracownikami oraz swobodne zbieranie wśród nich informacji i opinii.

4.¹⁴ Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa organizację i zadania rzeczników prasowych w urzędach organów administracji rządowej.

Spis treści

	Nb
I. Dziennikarskie prawo do informacji	1–2
1. Dostęp prasy do informacji	1
2. Obowiązek udzielenia prasie informacji dla podmiotów nienależących do sektora finansów publicznych	2

¹⁴ Art. 11 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 6.09.2001 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 1198), która wchodzi w życie 1.01.2002 r.